

O výhradě vlastnictví ke strojům podle § 297a) ob. zák. obč.

Dr. Karel Novák (Praha).

1. Příslušenstvím jest (§ 294 ob. zák.) to, co jest s věcí nějakou spojeno a tím jest jednak a) *přirůstek* věci, pokud není od ní oddělen, jednak b) *věc vedlejší*, bez níž by věci hlavní nedalo se užívatí nebo konečně c) *i ty věci*, které zákon nebo vlastník určil ke stálému prospěchu věci hlavní.

V této zákonné definici jsou smíšeny dva pojmy, které při bližším prozkoumání se nám objeví, a to jednak s věcí hlavní pevně spojené (tak zvané části věci), jednak věci i ve volné spojitosti s věcí hlavní uvedené, pokud nelze věci hlavní bez ní užívatí (klíč od skříně nebo domu), nebo které vlastník (v daleko větším počtu případů) či zákon (v malém počtu případů) určil ke stálému prospěchu věci hlavní (jako hospodářské zařízení u statku, krávy a koně, stejně jako povozy, stroje u továrny a podobně).

Nebudeme nadále činiti rozdíl mezi tak zvanou částí věci hlavní (to jest s věcí pevně spojenou) a mezi věcí vedlejší (to jest pouze ve volné spojitosti s věcí hlavní se nacházející) a budeme oba druhy nadále nazývatí příslušenstvím podle terminologie zákonné.

2. Zákon v dalších paragrafech (295 až 297 ob. zák. obč.) stanoví příkladmo některé případy, které by se mohly naskytnouti zejména u pozemků a rybníků, jakož i budov. Z toho nás zajímá předně ustanovení § 297 ob. zák. obč. kde se praví, že k nemovitým věcem (to jest jako jejich příslušenství) patří ty věci, které byly zřízeny na povrchu půdy za tím účelem, aby tam trvale zůstaly, jako domy a jiné budovy se vzduchovým prostorem ve svislé linii nad pozemkem, dále nejenom všechno, co do půdy nebo do zdi je zapuštěno, přikováno a hřebem přibito (prostě pevně spojeno, čili částí věci výše zmíněné), nýbrž i ty věci, které slouží k trvalému užívání celku (viz nahoře věci vedlejší).

3. Není také zapotřebí, aby věc hlavní a věc vedlejší patřila jednomu a témuž vlastníku. Stačí, když vlastník věci hlavní a ten, jehož vůlí byla věc vedlejší spojena s věcí hlavní, byla jedna a táž osoba. Věc vedlejší může býti ve vlastnictví osoby třetí (jako bývá u prodeje s výhradou vlastnictví do úplného zaplacení, pokud by byl nový nabyvatel chráněn publi-

ciánskou žalobou (§ 367 a 456 ob. zák. obč.). V tomto směru rozhodnutí nejvyššího soudu 13220 se nevyjadřuje dosti přesně. Tomu také nasvědčuje právě potřeba § 297 a) ob. zák. obč., kterého by jinak nebylo třeba, kdyby vlastník věci hlavní nestal se vlastníkem věci vedlejší, jakmile by jinak byly dány podmínky, jež vyžaduje příslušenství.

4. Jest pochybno však, zda vlastník věci hlavní musí být vlastníkem jediným, aby mohl způsobiti tak zvanou atrakční moc věci hlavní na věc vedlejší. Jsou-li všichni spoluvlastníci věci hlavní v souladu co do vůle určení věci vedlejší v trvalý prospěch věci hlavní, pak nejde tu o komplikaci: jest zřejmé, že spoluvlastnictví tu nehraje žádnou úlohu, ježto vůle vlastníků jest stejná, jako by se jednalo o vůli jednoho jediného vlastníka (§ 828 ob. zák. obč.).

Jinak vypadá však věc, jsou-li spoluvlastníci různých mínění. Pak platí, že žádný podílík nemůže činiti nic, čím by nakládal podílem druhého a to ani v jeho prospěch, ani v jeho nepospěch. Jak výše uvedeno, stává se věc vedlejší, pokud jest příslušenstvím i věci hlavní, vlastnictvím vlastníka věci hlavní; kdyby tedy jeden z vlastníků projevil vůli vyžadovanou §em 294 ob. obč., nakládal by nutně podílem vlastníka druhého proti jeho vůli. Z toho se nutně podává, že spoluvlastník bez vůle všech ostatních spoluvlastníků nemůže projevití takovou vůli, která by mohla nějakou věc vedlejší určití trvalému prospěchu věci hlavní. Vůle tato může býtí výslovná nebo i mlčky udělena, když spoluvlastník stav věci vidí a proto faktickému určení věci vedlejší nic nenamítá. Z tohoto hlediska rozhodnutí nejvyššího soudu 13220 a tam uvedená literatura, není podle mého názoru správné, když bez jakéhokoliv omezení připouští, aby samotný spoluvlastník mohl uvéstí stroje ve spojení s nemovitostí jako její příslušenství.

Podle mého názoru ani většina spoluvlastníků vypočtená podle předpisů §§ 833 a n. ob. zák. obč., nemůže způsobiti tuto vůli, jelikož ustanovení o většinách týká se pouze práva nakládati s věcí, nikoliv nakládati podstatou spoluvlastnictví. Rozhodující jest, že žádný ze spoluvlastníků nemůže činiti na společné věci takových změn, kterými by nakládal také podílem druhého, což by se nutně muselo státi, kdyby měla býtí vyvolána atrakční činnost věci hlavní.

5. Sluší zdůraziti, a to musíme míti stále na mysli, že mezi smluvníky samými platí právní stav, který si ujednali, a to bez ohledu na to, co pro ten který případ ustanovuje jinak zákon. Jestliže tedy vlastník věci vedlejší tuto prodá vlastníku věci hlavní s výhradou vlastnictví až do úplného zaplacení, nemůže v poměru mezi nimi nastati nikdy takový stav, že by vlastník věci hlavní se stal vlastníkem věci vedlejší nebo za něj mohl býtí pokládán, i kdyby jinak tu byly objektivně náležitosti § 294 ob. zák. obč., to jest mimo jiné uvedení věci těch v souvislost. Avšak v poměru mezi osobami

třetími nastává výše uvedený stav bez výhrady. To zdůrazňuje mimo jiné také rozhodnutí nejvyššího soudu č. 2850. Účinnost výhrady vlastnictví platí i u strojů mezi smluvníky bez poznámky, o níž bude dále řeč, a tedy také stroje i bez poznámky v poměru mezi smluvníky nestávají se příslušenstvím věci hlavní. Srov. i rozh. 10.698.

6. Výše uvedený stav vyhovoval agrárním poměrům doby vzniku občanského zákoníku, který nad to budoval na historickém podkladě. Podle toho mimo jiné i stroje staly se příslušenstvím nemovitostí, pokud výše uvedeným způsobem byly uvedeny ve spojitost s věcí hlavní.

Ježto pak podle knihovního práva nemovitost jen v celku — to jest jen celé knihovní těleso — mohla býti předmětem právního obchodu — ať zcizovacího, ať zastavovacího — nehodily se tyto předpisy, tak jasné a tak jednoduché do doby úvěrového hospodářství století 19., proto bylo voláno po úpravě v těch případech, kdy věci tvořící příslušenství, byly prodány na úvěr s výhradou vlastnictví. Podle starého stavu i když — se zachováním jinak všech předpokladů o příslušenství — byly stroje prodány vlastníku věci hlavní na úvěr a ten je uvedl do spojitosti výše uvedené, staly se příslušenstvím této věci hlavní a sdílely jeho osud, zejména tedy, rozšířilo se na ně v důsledku ustanovení § 457 ob. zák. obč. ihned a automaticky zástavní právo, které bylo vloženo na věc hlavní.

Naproti tomu opět výhrady vlastnictví, které by bránily tomu, aby věc vedlejší byla věnována trvale k užítku věci hlavní, podřývaly bezpečnost právního obchodu: hypotekární nebo jiní věřitelé vidouce, že věci vedlejší se ve spojení s věcí hlavní užívá vlastníkem, dovídali se ke svému překvapení, že důležité a mnohdy nejcennější předměty bývají vytrhávány ze statkové podstaty (srv. rozh. 12106 n. s.)

7. Proto novela III. přinesla právnímu obchodu vyhovující předpis § 297a) obč. zák., který zní: *»Byly-li s nemovitou věcí spojeny stroje, nepokládají se za její příslušenství, jestliže se svolením vlastníka nemovitosti se poznamená ve veřejné knize, že stroje jsou vlastnictvím někoho jiného. Byly-li takovými stroji nahrazeny stroje jiné, které tvořily příslušenství, jest k této poznámce zapotřebí také přivolení těch knihovně oprávněných, kteří byli dříve zapsáni. Poznámka pozbývá účinnosti za pět let po svém zapsání; běh této lhůty se staví řízením konkursním nebo dražebním.«*

Tento předpis jest jasný, než přes to byl dosti častým předmětem rozhodování nejvyššího soudu zpočátku i kolísavého, než v posledních letech již ustáleného.

8. V prvé řadě nutno zdůrazniti, že předpis se vztahuje pouze na *nemovitosti*, a to nemovitosti, které jsou předmětem zápisu do pozemkové knihy. Nejvyšší soud v jednom rozhodnutí zdá se přisvědčovati tomu, že také nemovitosti nezapsané v knize pozemkové mohou míti takovou výhodu, když po-

známka se zapíše spolu s popsáním (§ 434 a 435, dále 451 ob. zák. obč.). Výklad tento jest také možným, avšak zákon mluví výslovně o veřejné knize a ježto předpis, o který jde, jest přece jen předpisem výmínečným, mám za to, že na jiné nemovitosti, než v knize pozemkové zapsané jej rozšiřovati nelze. Konečně bylo by jistě kuriosním případem, aby tovární nemovitost nebyla zapsána v knihách pozemkových.

9. Předpis má na mysli *stroje*, to jest takové výtvořiny lidského ducha, které práci usnadňují a urychlují.

Rozhodnutí č. 3263 n. s. prohlašuje za stroje po rozumu tohoto předpisu všechny předměty, jež podle názoru a potřeb hospodářského života slouží přímo nebo nepřímo provozu podniku. (V rozhodnutí tom se mluví o podzemním kabelu, instalaci, vedení k elektromotorům, zařízení transformátoru jako o strojích, naproti tomu rozh. č. 13288 nepokládá za »stroje« topné a vodovodní zařízení reality. Rozhodnutí to spojuje s pojmem »stroje« tvoreň nebo výkon pracovní síly, což prý u topného a vodovodního zařízení není.) »Stroji« jsou také všechny pomůcky, kterých jest zapotřebí k řádnému používání »strojů«, i spotřebitelné.

10. Zákon mluví o tom, že stroje musí býti s nemovitostí spojeny a má na mysli takové uvedení jich do spojitosti s věcí hlavní, jak jinak platí pro spojení při příslušenství, to jest že musí to býti spojení trvalé, že bez nich nelze věci hlavní užívatí nebo které zákon nebo vlastník určil k trvalému prospěchu věci hlavní.

Naproti tomu však nutno zdůrazniti, že nezáleží nijak na fyzickém větším nebo menším spojení věcí, to jest připevnění, přibití a pod., ježto pojem »trvalé spojení« jest pojmem právnickým, pojmem účelovým, neboť jde o spojení hospodářsko-účelové. (Srv. rozh. 2850 n. s. a j.). Pojem »spojení« bude proto určovati soudce sám, bez znalců, podle okolností případu a uzná za trvalé spojení strojů s nemovitostí, jakmile skutková podstata nasvědčuje vůli vlastníka věci hlavní věnovatí věc vedlejší trvalému užítku věci hlavní. Z tohoto hlediska jsou u továrny příslušenstvím i automobily a pod., jichž se trvale užívá při provozu továrního podniku.

Již zde nutno však podotknouti, že § 297a platí pouze pro takové případy, kde by věci staly se jinak příslušenstvím věci hlavní, kdyby nebyl tento důsledek právě vyloučen poznámkou výše uvedenou.

Tedy všude tam, kde by ani jinak vůbec nebyly se staly věci, o které jde, příslušenstvím, nemá poznámka § 297a) vůbec významu a ceny a jest zbytečná — a také by nebyla ani soudem povolena. To platí zejména tam, kde by hlavní věc patřila jiné osobě, než která má vůli spojití ji s věcí vedlejší, tedy když by ku příkladu pachtýř statku stroje koupené s výhradou vlastnictví na statku pachtovněm užíval, ježto pachtýř nejso vlastníkem věci hlavní, nemůže mítí nikdy vůli, aby věc vedlejší určil k trvalému prospěchu věci hlavní. Jeho vůle ne-

může nikdy vyvolati stav a účinek, jaký předpokládá § 294 ob. zák. obč. Judikatura již nyní se ustálila na tom, že předpisem § 297a) ob. zák. obč. nebyly nijak změněny všeobecné předpoklady ustanovení o příslušenství. (Srv. rozh. 10743 a j.).

11. Jakmile však vlastník věci hlavní projeví vůli, aby dané stroje — i takové, ke kterým si prodatel vyhradil vlastnictví — spojeny byly s nemovitostí objednatele způsobem uvedeným výše (§ 294 ob. zák. obč.), stanou se stroje tyto příslušenstvím nemovitosti, přestanou býti automaticky vlastnictvím dodavatele a stanou se vlastnictvím objednatele, majitele věci hlavní. Věc hlavní projeví svoji aktrakční sílu a nastává zákonný důsledek: stroj se stal příslušenstvím nemovitosti a sdílí její osud. Následek toho jest, že stroj přestal býti vlastnictvím toho, kdo si k němu vyhradil vlastnictví a stal se vlastnictvím majitele nemovitosti, s nímž byl spojen. (Roz. č. 12106 n. s.).

O obohacení tohoto nového vlastníka nemůže býti řeči, neboť (rozh. č. 3263 n. s.) on stále dluhuje cenu trhovou, dále trvá smluvní i zákonné právo prodávajícího na odstoupení od smlouvy, a prodávající může se domáhati podle okolností i vydání věci, jen ovšem s tím rozdílem, že tak nemůže učiniti žalobou vlastnickou (proti každému držiteli), nýbrž pouze žalobou obliğační, ex contractu.

12. Jak bylo již v rozhodnutí 11200 n. s. uvedeno, nedá se z § 294 ob. zák. obč. vyvoditi, že se věc vedlejší může státi příslušenstvím věci hlavní výhradně tehdy, jsou-li obě ve vlastnictví jedné a téže osoby. Rozhodnutí uvádí, že v případě téhož vlastníka bude možno nejnáze posouditi vůli vlastníka k trvalému věnování věci vedlejší ku prospěchu věci hlavní. Týž právní účinek nastane však také v tom případě, když vlastník věci hlavní a jiný vlastník věci vedlejší souhlasnou vůlí určili, aby se věc určila ku prospěchu věci hlavní. Projevili-li tuto vůli na venek, pak stává se věc vedlejší ihned a sama sebou příslušenstvím věci hlavní a vlastník věci vedlejší ztrácí tím okamžikem svoje vlastnictví ve prospěch vlastníka věci vedlejší, ovšem v poměru vůči třetím. V poměru mezi nimi platí ujednání. Viz ostatně i bod 5. a 11. této úvahy.

13. Jen opatřením poznámky, že stroje jsou dodavatele, nikoliv vlastnictvím majitele věci hlavní, dá se vyloučiti tento nepříznivý účinek atrakčního působení věci hlavní i vůči osobám třetím.

14. Poznámka tato může býti zapsána s právním účinkem jak u strojů *nových*, tak u strojů *náhradních*. V obou případech musí však býti žádost za poznámku podána (s ohledem na §§ 4, 9 a 29 knihovního zákona) u příslušného soudu dříve, než budou stroje uvedeny ve vztah, který předpokládá § 294 ob. zák., to jest dříve než stroje budou fakticky spojeny s věcí hlavní. Jak výše uvedeno, nezávisí na větší nebo menší fyzické spojitosti této, jelikož mezi částí věci hlavní nebo částí vedlejší se nečiní právního rozdílu co do povahy příslušenství.

Sluší zdůrazniti, že výrazem »stroje nové« nerozumí se pouze stroje fysicky nové, nýbrž takové stroje, jichž druh dosud nebyl příslušenstvím reality vůbec, v protivě ke »strojům náhradním«, jimiž nazýváme takové stroje, fysicky ať nové či staré, kterými se mají vyměnit stroje, které již jinak byly příslušenstvím nemovitosti, o kterou jde.

Kdyby bylo žádáno za poznámku vlastnictví strojů nových teprve potom, co byly stroje uvedeny ve spojitost, kterou nastalo již příslušenství — které nastává, jak bylo vyloženo, eo ipso — bylo by nutno dívat se na podmínky takové žádosti jako na dodatečné vyznačení výhrady vlastnictví, což sice možno jest (rozhodnutí č. 10.743 n. s.), avšak bylo by nutně zapotřebí svolení všech do té doby — to jest do doby podání žádosti — oprávněných.

Rozhodnutí n. s. č. 10743 připouští, že v takovém případě, kdy spojení věci vedlejší s věcí hlavní již nastalo, jest opatření buď svolení dřívějších věřitelů (což jest správné), nebo že nutno poznámku upravit tak, že se již podle doslovu svého může vztahovati jen k věřitelům pozdějším, těm, pro něž se staly zápisy až po poznámce. Mám za to, že jest možno v takovém případě buď opatření svolení všech věřitelů dosud zapsaných nebo že *poznámky té nelze vůbec povoliti*. Neboť podle § 13 kn. zákona může býti právo zástavní zapsáno buď na celé knihovní těleso, nebo — je-li k němu zapsáno vlastnické právo více osobám, na podíl jednoho každého spoluvlastníka, naproti tomu však nikoliv na jednotlivé kusy knihovního tělesa. Kdyby se připouštěl výklad nejvyššího soudu, pak by jedni věřitelé měli v zástavě i stroje spojené, kdežto jiní věřitelé na stejném knihovním tělese připsaní měli by zapsáno právo zástavní pouze k části knihovního tělesa (bez strojů), které spojením s realitou stroje se staly již příslušenstvím jejím.

Jak již bylo řečeno, ustanovení o výhradě vlastnické ke strojům jest ustanovením výmínečným, které nelze rozšiřovati přes přesné určené meze, zejména ne dodatečně.

15. Při strojích nových není zapotřebí žádných jiných formalit, než žádost — vlastníka věci vedlejší nebo vlastníka věci hlavní — a v každém případě svolení vlastníka věci hlavní — nemovitosti.

Při strojích náhradních (to jest strojích, které nahrazují stroje staré, které byly již jinak příslušenstvím nemovitosti), nutno při žádosti kromě těchto náležitostí předložiti knihovnímu soudu — a to již v žádosti — svolení všech dřívějších knihovně oprávněných.

Oboje svolení nevyžaduje žádných formalit a stačí listina vyhovující jinak předpisům knihovního zákona (Roz. 11.595 n. s.). To znamená, že stačí, mají-li listiny formální náležitosti §§ 26 a 27 knih. zákona a podle všech pravděpodobností musí podpisy na nich býti legalisovány soudně nebo notářsky a musí obsahovati intabulační doložku (srv. slovo: »svolení« v § 297a) ob. zák. obč.). Vůbec celá povaha »poznámky podle § 297a)

ob. zák. obč. má spíše a to co do účinků a své důležitosti blíže ke vkladům než k poznámkám knihovního zákona.

16. Knihovní soud zkoumá věc pouze se stanoviska předložených dokladů a se stanoviska knihy pozemkové. Zda se jedná o stroje nové nebo stroje náhradní nijak nezkoumá, pokud k tomu nemá v listinách k žádosti přiložených podkladu.

Zásadně nutno v nedostatku jiných pomůcek míti za to, že když jest předloženo pouze svolení vlastníka, že se jedná o stroje nové (viz rozh. 9129). To, zda se jedná o stroje nové nebo stroje náhradní, není věcí soudnictví nesporného, nýbrž jest zůstaveno na vůli knihovním věřitelům, aby uplatnili spor, míní-li, že jde o stroje náhradní.

17. V obou případech doručuje knihovní soud usnesení o povolené poznámce všem knihovně oprávněným (§ 123 knihovního zákona). Pokud by se tito povolením poznámky cítili zkráceni, mohou svého práva dojíti dvojí cestou: stížností nebo žalobou.

Stížnost jest oprávněna v těch případech, když knihovní soud povolil poznámku proti všeobecným předpisům knihovního zákona, to jest když by již podle předložených dokladů poznámka ta vůbec nemohla býti povolena (ku př. již z dokladů k žádosti přiložených bylo viděti, že se jedná o stroje náhradní a svolení oprávněných nebylo by vykázáno, nebo když by bylo již z dokladů těch viděti, že se jedná o stroje již s nemovitostí spojené a nebylo by vykázáno stejné přivolení oprávněných, srv. roz. 11.595). Ve stížnosti by se nemohla uváděti nova, ježto podle § 126 odst. 2 kn. zákona by to bylo nepřipustné. Lhůta ke stížnosti řídí se knihovním zákonem (§ 127 kn. zák.: při doručení v obvodu vrchního soudu 30 dnů, jinak 60 dní).

Zmešká-li se tato lhůta, nebo nutno-li uváděti nova, pak možno zápisu odporovati *žalobou*. Příslušnost k žalobě jest reální (§ 81 jur. n.), to jest žalobu projednává podle hodnoty sporu, kterou udává žalobce (ocenění), výlučně ten soud, v jehož obvodu leží nemovitý statek. Žalobce jest ten, jehož práva zapsanou poznámkou byla ohrožena, tedy pravidelně hypotékární věřitel. Žaloba směřuje proti tomu, pro něhož byla poznámka zapsána a vlastník reality může býti vedlejším intervenientem (§ 17 civ. ř. s.). Žalobní petit směřuje k tomu, aby bylo uznáno právem na nepřipustnost zápisu poznámky vlastnictví strojů a její výmaz. Podle vítězného rozsudku bylo by možno vésti exekuci podle § 367 ex. ř. a rozsudek v takové věci vydaný působí proti všem a ve prospěch všech, kteří by byli stejně oprávněni jako žalobce, ne snad že by rozsudek měl platnost pouze mezi spornými stranami. To vyplývá z té úvahy, že podle rozsudku toho bylo by možno vymazati poznámku z knih vůbec, nikoliv jen s účinkem vůči zvítězivšímu věřiteli a že není možno, aby vůči některému věřiteli stroje nebyly příslušenstvím, vůči jinému pak ano.

Rozsudek nemusí přímo obsahovati výrok, že žalobce má právo žádati za knihovní výmaz, ježto stačí, že rozsudek po-

volí výmaz poznámky sporné a když by tak žalovaný neučinil ve lhůtě k plnění (14 denní) nahradí příslušné jeho prohlášení výrok soudu (§ 367 ex ř.).

Co se týče útrat tohoto sporu o nepřipustnost poznámky, sluší uvážiti, že tam, kde by byla mohla býti s úspěchem podána pouhá stížnost, nepatřily by ani zvítězivšímu žalobci útraty sporu, jelikož nelze pak mluvit o tom, že by takové útraty byly potřebné k účelnému domáhání se práva (§ 41 civ. ř. s.).

18. Poznámka v pozemkových knihách právoplatně zapsaná má platnost nejen mezi knihovními účastníky, nýbrž i v poměru proti třetím osobám vůbec a stejně tak i opomenutí této poznámky, čím byla připuštěna atrakční činnost věci hlavní na věc vedlejší, má účinnost nejen vůči knihovním oprávněným, nýbrž i vůbec v poměru k třetím osobám, jak bylo zejména vysloveno v roz. 11200 a 12106 n. s., tedy zejména v poměru ke konkursním věřitelům, třebaž že nebyli oddělnými věřiteli (§ 51 konkursního řádu).

19. Platnost poznámky platí pět let od svého zapsání a běh této lhůty se staví řízením konkursním nebo dražebním. Tuto lhůtu zákon stanovil proto, že předpokládal, že za 5 let mohou býti stroje amortisovány, takže již pominul účel, proč poznámka byla zapsána — aby se totiž umožnily investice na jedné straně a na jisto postavily právní poměry věcí vedlejších na druhé straně.

Uplynutím této doby nastává sama sebou atrakční činnost věci hlavní na věc vedlejší a tato se stane příslušenstvím věci hlavní bez ohledu na to, zda poznámka byla z knih vymazána čili nikoliv. Poznámku tuto vymazal by soud buď z moci úřední (§ 29 instrukce č. 5/1872 ř. z.) nebo na žádost stran, pravidelně ovšem vlastníka věci hlavní, nebo i na žádost kteréhokoliv knihovního věřitele. Po uplynutí doby ta skutečnost, že poznámka dosud v knihách vázne, nemá žádný právní význam, ač ovšem není ani konkursní řízení na jmění vlastníka nemovitosti, nebo není-li zapsána v knihách poznámka dražby, což oboje jest z pozemkových knih dobře viditelné.

Avšak nutno zdůrazniti, že i vymazané poznámky konkursního řízení nebo řízení dražebního mohou míti podle okolností vliv na platnost poznámky, ježto řízení tato prodlužují život poznámky podle § 297 a), který v těchto případech trvá o to déle, jak dlouho se řízení tato vedla, pokud se týče o dobu mezi zápisem a výmazem těchto poznámek v knihách pozemkových.

20. Konečně nutno zdůrazniti, že zapsaná poznámka podle § 297a) dává vlastníku věci vedlejší právo podati žalobu vlastnickou na vydání strojů, jichž se poznámka týká. Mám za to, že tato žaloba vlastnická může býti v knihách poznamenána, což pak má ten význam, že rozsudek jest vykonatelný proti všem vlastníkům věci hlavní, kteří ode dne podání žaloby jsou samo sebou *malae fidei possessores*.

Podání žaloby na vydání strojů zabraňuje také tomu, aby po

uplynutí 5 let mohla nastati atrakční činnost věci hlavní, a i když by žaloba nebyla do doby 5 let vyřízena pravoplatným rozsudkem, rozsudek tento působí i proti knihovně oprávněným.

21. Jako závazek věcný vztahuje se na všechny věci vedlejší, které se staly příslušenstvím věci hlavní (§ 457 ob. zák. obč.), stejně tak přestává tento závazek u takových věcí, které oddělením od věci hlavní dostanou povahu věci samostatné. Pokud tedy stroje, které jsou příslušenstvím podle výše uvedených pravidel s vůlí vlastníka byly skutečně vyřazeny z provozu a jejich věnování k trvalému užítku věci hlavní bylo zrušeno a přetrženo, sluší mít za to, že se stanou samostatnou věcí, na které zástavní právo se nevztahuje. Rozhodnutí 11200 n. s. uvažovalo takový případ a rozhodlo, že k rozvázání poměru příslušenského nestačí prohlášení vlastníka věci hlavní, že stroje, které dosud držel jako vlastník, bude držeti nadále jako vypůjčitel ve jménu osoby třetí, když skutečně stroje takové z provozu vyřazeny nebyly. Podle toho nejvyšší soud zdá se nasvědčovati tomu, že kdyby stroje byly *skutečně* vyřazeny z provozu továrny jako věci hlavní, aby se tak staly věci samostatnou, že jest možno je s vůlí vlastníka uvésti znovu do poměru příslušenství k věci hlavní a když se před tím dá do knih poznámka o vlastnictví podle § 297a) ob. zák. obč., nemohou ani věřitelé dosud zapsaní proti tomu nic namítati. Tento názor jest stejně oprávněný z důvodu přísné logiky a výkladu § 457 ob. zák. obč., jako povážlivý, ukazuje cestu k obcházení dobrého úmyslu zákonodárce, dávaje možnost napravení chybu těm, kdož opoměli dáti poznámku zapsati dříve, než stroje uvedli do příslušenského poměru s věcí hlavní, i konečně k prodloužení pětileté lhůty platnosti poznámky, kterou podle toho bylo by možno obnoviti tím způsobem, že se stroje vyjmou skutečně z provozu a pak po opětém zápisu poznámky do provozu zase vřadí. Že to nebyl úmysl zákonodárce, nemusíme podotýkati.

Sociálne postavenie uhorského obyvateľ'stva,

zvlášť neslobodného, počiatkom XIII. stor. podľa Regestru varadínskeho.

Jozef K a r p a t (Bratislava).

(Zakľúčenie.)

K triede *neslobodných* patrili otroci (servi). Ich postavenie sa v tejto dobe fakticky zlepšovalo, takže sa blížili k novovznikajúcim »poddaným«. Otrokom veľmi blízki boli prepustenci, obdarení neúplnou slobodou: »libertini« a »dušníci«. Regestrum sa o všetkých troch skupinách veľmi často zmieňuje, podávajúc tak značne jasný obraz ich postavenia.